

Szita Szilvia – Pelcz Katalin

MagyarOK A1+ 2013. Pécsi Tudományegyetem, 319 p.

MagyarOK A2+ 2015. Pécsi Tudományegyetem, 356 p.

A *MagyarOK* tankönyvcsaládot a szerzők négyrészesre tervezték, a sorozatból 2015-re két kötet jelent meg, az A1+ szintű (2013-ban) és az A2+ szintű (2015-ben). A címben szereplő pluszjel arra utal, hogy mind a szókincs, mind a nyelvtani anyag túlmutat az adott szinthez a Közös Európai Referenciakeretben meghatározott tudáson. A tananyag ilyen szempontú tárgyalása megkönnyíti a szintek közötti lépést. A szerzők következőképpen foglalják össze a tankönyvcsomag jellegét: „A kommunikációközpontú, korpuszalapú tananyag minden készséget egyformán fejleszt, és szilárd grammatikai alapokat ad a továbbhaladáshoz” (magyar-ok.hu). Ezek a tulajdonságok élménnyé teszik mind a tanítást, mind a tanulást, és nagy segítséget jelentenek az órák megtervezése során is.

Mindkét kötet nyolc fejezetet tartalmaz. A fejezetek spirális jellegűek, az újabb részek a tanult elemeket ismétlik és bővítik. A második kötetben az elsőben található témákkal (bemutakozás, család, hobbi, utazás, lakóhely, munka és tanulás, egészség és étkezés stb.) találkozunk újra a nyelvtanuló, azonban gazdagabb szókinccsel és újabb nyelvtani szerkezetekkel bővül az elsajátítandó tananyag. A tankönyvcsalád az európai nyelvvizsgákra készít fel, az első kötet befejezése után az A1-es, a második után az A2-es szintű nyelvvizsga könnyedén letehető, sőt némi kiegészítéssel akár eggyel magasabb szintű vizsga is bátran megcélozható. A nyelvvizsgán kívül a nyári egyetemeken is előnyt jelentett, hogy diákjaim ebből a tankönyvcsaládból tanultak. Több hallgatóm az A1-es szintnél magasabb csoportba került a nyári egyetemi teszt kitöltése után, és meg is állták a helyüket olyan diákok közt, akik már jóval hosszabb ideje tanulnak magyarul.

Mint fentebb láthattuk, a szerzők kimondott céljai között szerepel, hogy kommunikatív legyen a könyv, és olyan formákat oktasson, amelyeket valóban használnak is a magyar anyanyelvű beszélők, ezért korpusznyelvészeti kutatásokra támaszkodtak az elsajátítandó kifejezések összeállítása során. A tankönyvet forgató diákok a párbeszéd segítségével mindennapos formákat, paneleket tanulnak meg, amelyeket nem csak egy típusú dialógusban alkalmazhatnak. A mintadialógusok táblázatokban jelennek meg, mivel a szerzők több lehetséges választ, valamint a tegező és a magázó formát egyaránt belefoglalták a sémába. Ez első látásra bonyolultnak tűnhet, és a nyelvtanulóknak idő kell, míg megszokják ezt a formát, a későbbiekben azonban a séma következetes alkalmazásával a könyv eléri, hogy gazdagabb repertoár áll a diákok rendelkezésére. A panelek segítségével még a viszszahúzódozó észt diákjaim is hamar elkezdtek kommunikálni, akár anyanyelvi beszélőkkel is, mivel támaszkodhattak a könyvből megtanult mintapárbeszédre, a hétköznapi életben gyakran használt formákra.

A szerzők nagy hangsúlyt fektetnek a helyes kiejtés elsajátítására: minden fejezetben szerepelnek intonációs és hangsúlygyakorlatok, valamint a fejezetek végén egy-egy magánhangzó, illetve a második kötetben egy-egy mássalhangzó helyes ejtését gyakorol-

tatják.

A munkafüzetben a nyelvtani összefoglalók és gyakorlatok találhatók, amelyek a tankönyvi feladatokat egészítik ki, valamint itt szerepelnek a helyes szórend elsajátítását és gyakorlását szolgáló feladatok is. A nyomtatható szórendi kártyákkal való gyakorlás sok örömet és vidámságot okozott a hallgatóimnak, játék közben pedig félig észrevétlenül sikerült például a kérdőszavas kérdő mondatok szórendjét elsajátítani.

A tankönyvcsalád nagy előnye, hogy a nyelvtanulónak vagy a nyelvtanárnak mindössze a könyvet és a munkafüzetet kell megvásárolnia, a kiegészítő anyagokhoz az interneten is (a magyar-ok.hu honlapon) hozzáférhet. Az internetes anyagok a tanár és a diák kényelmét is szolgálják, valamint azt is lehetővé teszik, hogy a szerzők javíthassák a fájlokat, ha a felhasználók valamilyen hibát vagy hiányosságot észlelnek ezekben. A javítás mellett az anyagok folyamatos bővítésére is lehetőség nyílik. A szerzők hangsúlyozzák, hogy szívesen látnak minden észrevételt és kiegészítést, többek között igyekeznek új nyelvekre lefordítani a legfontosabb szavak és kifejezések listáját. Bár hallgatóim mind beszélnek angolul, ezáltal jól tudjuk használni az angol szólistákat, bizonyos formák esetében érdemes egy másik közös beszélt nyelvre, például az igeikötős igék esetében a németre vagy az észtre támaszkodni.

A hanganyagon kívül számos más kiegészítő eleme van a tankönyvcsaládnak. A tanároknak mindenképpen hasznos a részletes információkat és leírásokat tartalmazó tanári kézikönyv, amelyet a kollégák által beküldött kreatív ötletek tarkítanak. A szerzők sok esetben nemcsak egy módszert adnak meg a feladat levezénylésére, és a variációk felsorolása mellett arra vonatkozóan is kapunk iránymutatást, miért éppen ezt a módszert tartják a szerzők a legmegfelelőbbnek egy adott gyakorlathoz. Természetesen mérlegelni kell, ki mennyire nyitott a játékokra, voltak olyan csoportjaim, akiket taszítottak az interaktív feladatok, míg más hallgatóim kifejezetten kérték, hogy minden órán legyen valamilyen játékos gyakorlat.

A szerzők a tanári kézikönyvön kívül tanmeneteket is készítettek a tankönyvhöz, 48 és 96 órás változatokat, külön a célnyelvi, külön az idegen nyelvi környezetben tanító tanároknak. A kezdő nyelvoktatóknak ez mindenképpen hasznos kiindulási alap lehet, ugyanakkor a már tapasztalt tanárok is támaszkodhatnak az összegző táblázatra a kurzusuk menetének megtervezése során. A félév során is érdemes rápillantani a táblázatra, nem csúsztunk-e el a kitűzött munkamenettől, ahogy ez a számunkra vagy a diákok számára kedves témák esetében előfordulhat.

Harmadik kiegészítőként a kötet szerzői teszteket is feltöltöttek a honlapra, amelyek megtekintéséhez és letöltéséhez jelszó szükséges. Ezt viszont nagyon könnyű megszerezni, ha valaki hibátlan magyarsággal levélben hozzáférést kér a szerzőktől. Ez a biztonsági lépés természetesen azt hivatott megelőzni, hogy diákok egy az egyben letölthessék a tesztfeladatokat. A tesztek a tanároknak is segítséget nyújthatnak a dolgozat előtti ismételőfeladatok összeállításához. Ezek áttekintésekor számos alkalommal kiderült, hogy valamilyen nyelvtani formával kapcsolatban még vannak kérdések, amelyeket a teszt előtt így még meg tudtunk beszélni.

A kreatív és játékos feladatokat előnyben részesítő tanároknak igazi kincsesbányát jelenthetnek a munkalapok, amelyekben párbeszéd, egyéni és csoportos munkák alapanyagát találhatjuk. Ha többször szeretnénk felhasználni őket, nyomtatás után mindenképp

pen érdemes a papírlapokat laminálni, és valamiféleképpen rendszerezni, ha nem akarjuk, hogy a papírhalmok ellepjenek minket.

A *MagyarOK* ugyan kifejezetten a kooperatív tanulásra épül, de véleményem szerint igény szerint önálló tanulásra is alkalmas. Míg a könyvben az utasítások kizárólag magyar nyelven szerepelnek, addig az internetről ingyenesen letölthető pdf-ben angolul (az első kötethez németül és franciául is) megtalálhatjuk az instrukciókat. Szintén az önálló tanulást és ismétlést segíti, hogy a mind a tankönyv, mind a munkafüzet feladataihoz kapcsolódó megoldókulcs letölthető a honlapról. A tankönyvcsaládhoz tartozó Facebook-oldal (*MagyarOK Materials for learning and teaching Hungarian*) szintén elősegítheti az önállóan tanuló diákok közti kooperálást, valamint a szerzők itt értesíthetik a felhasználókat a tananyaggal kapcsolatos legfrissebb hírekről. A közösségi oldalon több ízben kaptam már jó nyelvoktatási tippeket, és szereztem tudomást más szerzők (internetes) tananyagairól.

Bár a tesztekhez nem férnek hozzá, a diákok a honlapon található úgynevezett mérlegek segítségével ellenőrizhetik, elsajátították-e az egyes fejezetekben található legfontosabb kifejezéseket, témákat: például „Be tudok mutatkozni baráti és hivatalos helyzetben is”. Megkönnyíti az ismétlést az is, hogy a szerzők ezekben a mérlegekben megadták az adott téma oldalszámát is, ezáltal nem szükséges a vonatkozó részeket sokáig keresgélni.

A tanulást szójegyzékek is segítik, az első kötethez a fejezetenkénti verzióban angol–német–olasz, cseh, holland és lengyel, míg a teljes szójegyzék angol–német–francia és cseh nyelven elérhető; a második kötethez angol–német és lengyel fordítások készültek eddig. A szójegyzékekben az egyes szavak szófaja és a toldalékai (a főnevek többes számú, tárgy-esetű és birtokos személyjeles, a melléknevek középfokú és határozóragos, illetve az igék főnévi igenévi, múlt idejű és felszólító módú formái) is szerepelnek. Emellett hasznos lehet a diákoknak az egyelőre csak az első kötethez elérhető *Nehéz szavak kontextusban* elnevezésű magyar–angol és magyar–német ábécésorrendes szójegyzék, amelyben a különböző jelentésekben használt szavak a kontextusnak megfelelő példamondatokban szerepelnek.

Szintén a szókincsgazdagítás eszköze lehet a *Szóképzés és szóösszetételek* elnevezésű fájl, amely az első kötet egyes fejezeteire lebontva mutatja be a szóalkotás különböző módjait, és segíti a nyelvtanulókat a szóalakok felismerésében, hozzájárulva a nyelvi tudatosság növeléséhez.

A honlapról letölthető nyelvtani rész az átvett tananyagban szereplő jelenségekre korlátozódik, az összefoglaló a nyelvi szintek szerint épül fel, nem követi a tankönyvben és a munkafüzetben való tárgyalás menetét. A szerzők az első kötethez készült anyagban hangtani, szófajtani és mondattani kérdéseket mutatnak be a nyelvtani áttekintésben, míg a második kötet elsősorban szófajtani és mondattani kérdésekre fókuszál, illetve helyesírási (az elválasztás szabályai) és szövegépítési kérdésekkel (előre- és visszautalás) is kiegészül.

A letölthető hanganyagot az egyes fejezetekhez rendelve tömörített fájlban találhatjuk meg. Ez mindenképpen nagyon kényelmes megoldás abban az esetben, ha nem rendelkezünk az órán interneteléréssel. A letöltött hanganyagokkal kapcsolatban csak az jelenthet problémát, hogy a fájlok ugyan számozva vannak, a feladat neve azonban nem szerepel a megnevezésben. Elejét lehetne venni a keresgélésnek, ha vagy a tankönyvben, vagy a letöltött fájlok címében ugyanazok a címek/számok szerepelnének.

A könyv előnyei közé sorolhatjuk még, hogy nagy hangsúlyt fektet a kiejtésre, többek között az eldöntendő kérdések megfelelő intonációját gyakoroltatja, valamint a hangsúlyozási viszonyok elsajátíttatása és az egyes magánhangzók közötti különbségtétel is fontos szerepet kap a könyvben. Minden fejezet végén szerepelnek fonetikai gyakorlatok, ezenkívül az egyes fejezeteken belül is találhatók a tárgyalt témához kapcsolódó kiejtési feladatok. Mivel a hanganyagok az interneten is meghallgathatók és letölthetők, a magyar kurzus diákjai otthon is tudnak gyakorolni. Természetesen a tanárnak kell mérlegelnie, mely kiejtésjavító gyakorlatokat használja fel. Ha a diákok anyanyelve hasonló hangállománnyal rendelkezik, mint a magyar, egyes hangokat, minimálpárokat szükségtelen lehet gyakoroltatni, különösen egynemű csoportok esetében.

A tankönyvcsaládból három éve tanítok, két tanéven keresztül teszteltem az első kötetet, egy éven keresztül pedig a másodikat. Csoportjaimban a hallgatók jellemzően vegyes anyanyelvi háttérrel rendelkeznek, közvetítőnyelvként általában az angolt használom, de számos esetben tudok támaszkodni a hallgatók észit (sőt: finn, német, orosz stb.) nyelvtudására is, például a *nekem tetszik*-szerkezet elsajátítása során. Diákjaim visszajelzései alapján a tananyagcsomag előnyeként szeretném kiemelni a felnőtt nyelvtanuló érdeklődési körének megfelelő érdekes és aktuális témákat, a színes és tetszetős kivitelt, valamint a könyv sajátos humorát. A nyelvtanulóknak az is kifejezetten tetszik, hogy a *MagyarOK* a nyelv tanítása mellett a kultúra közvetítését is fontosnak tartja. A tankönyvcsalád interkulturális szemléletű: lehetőséget ad arra, hogy a csoport tagjai megvitathassák országuk és a magyar kultúra közti hasonlóságokat és eltéréseket, valamint hogy a magyar szöveg által adott minta segítségével bemutathassák saját hazájukat.

Nyelvtanárokként hajlamosak vagyunk a választott tankönyvcsomag anyagait újabakkal kiegészíteni, a *MagyarOK* esetében erre csak kisebb mértékben van szükség, illetve a munkalapok jó kiegészítői lehetnek egy másik tankönyv alapján tartott kurzusnak is. A nyelvtanár mérlegelésére van szükség abban is, mennyire követi a *MagyarOK*-at a nyelvtani rendszer bemutatása során. A tankönyvcsomagban a nyelvtani anyag tárgyalásának menete némiképp eltér a korábbi tananyagokban megszokottól, például a birtokos személyjelek egyes szám első és második személyben már a második fejezetben megjelennek. A csoport összetételétől, érdeklődésétől és terhelhetőségétől függően bizonyos elemeket hamarabb is bevezethetünk, például a nyelvészhallgatók sokszor rögtön az egész paradigmát látni szeretnék; a diákok anyanyelve szintén befolyásolhatja, a nyelvtani formákat milyen tempóban „adagolhatjuk”. Míg az indoeurópai nyelvek beszélői számára a ragozás jelensége első látásra ijesztő lehet, addig az észit diákok például könnyen megbirkóznak az anyanyelvükhöz hasonló rendszerrel.

Összefoglalva *MagyarOK* tankönyvcsomag jól használható, kompakt tananyagot biztosít a csoportos, kooperatív nyelvtanuláshoz, de megfelelő egyéni tanulásra is. Alkalmazható forrás- és célnyelvi környezetben is, kiegészítő anyagai nagy segítséget jelentenek a kurzus színesítéséhez és interaktívvá tételéhez.

Janurik Boglárka³

³ Janurik Boglárka doktorandusz (SZTE), 2012 szeptembere óta az észtországi Tartui Egyetem magyar lektora; boglarka.janurik@gmail.hu